

Az egyszerűség átka

Szigetvári Péter

MTA NYTI (Hajdú Péter Ösztöndíj)/ELTE AngAmInt

2007. január 11.

vázlat

bevezetés

problémák

- képzési helyek
- mássalhangzó-kapcsolatok
- szótagösszetevők

jelöltség—egyszerűség

- a trubeckoji jel
- az egyszerűbb mindig jelöletlenebb?

ábrázolás

- szótagösszetevők
- mássalhangzó-kapcsolatok
- képzési helyek

hivatkozások

a jelöltségről

Hume

„a jelöltséget nem kell a nyelvtanban kódolni” (2003 : 16)

a jelöltségről

Hume

„a jelöltséget nem kell a nyelvtanban kódolni” (2003 : 16)

sokan mások

de azért jó lenne, mert tapasztalati tények befolyásolnák az ábrázolás elméleti konstruktumait

mi az?

jelöletlen az, ami

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)
2. korán megjelenik (gyerekeknél), későn tűnik el (afáziában)

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)
2. korán megjelenik (gyerekeknél), későn tűnik el (afáziában)
3. sok kategóriából következik, de amiből nem sok kategória következik (következményláncok végén van)

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)
2. korán megjelenik (gyerekeknél), későn tűnik el (afáziában)
3. sok kategóriából következik, de amiből nem sok kategória következik (következményláncok végén van)
4. könnyebb kiejteni (pronounce), de nehezebb megérteni

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)
2. korán megjelenik (gyerekeknél), későn tűnik el (afáziában)
3. sok kategóriából következik, de amiből nem sok kategória következik (következményláncok végén van)
4. könnyebb kiejteni (pronounce), de nehezebb megérteni
5. a semlegesítő folyamatok célja

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)
2. korán megjelenik (gyerekeknél), későn tűnik el (afáziában)
3. sok kategóriából következik, de amiből nem sok kategória következik (következményláncok végén van)
4. könnyebb kiejteni (pronounce), de nehezebb megérteni
5. a semlegesítő folyamatok célja
6. a betoldó folyamatok eszköze (amit a folyamat beold)

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)
2. korán megjelenik (gyerekeknél), későn tűnik el (afáziában)
3. sok kategóriából következik, de amiből nem sok kategória következik (következményláncok végén van)
4. könnyebb kiejteni (pronounce), de nehezebb megérteni
5. a semlegesítő folyamatok célja
6. a betoldó folyamatok eszköze (amit a folyamat beold)
7. a hasonító, törlő folyamatok elszenvedője

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)
2. korán megjelenik (gyerekeknél), későn tűnik el (afáziában)
3. sok kategóriából következik, de amiből nem sok kategória következik (következményláncok végén van)
4. könnyebb kiejteni (pronounce), de nehezebb megérteni
5. a semlegesítő folyamatok célja
6. a betoldó folyamatok eszköze (amit a folyamat beold)
7. a hasonító, törülő folyamatok elszenvedője

(Rice 2003)

mi az?

jelöletlen az, ami

1. gyakran előfordul (egy nyelven belül, sok nyelvben)
2. korán megjelenik (gyerekeknél), későn tűnik el (afáziában)
3. sok kategóriából következik, de amiből nem sok kategória következik (következményláncok végén van)
4. könnyebb kiejteni (pronounce), de nehezebb megérteni
5. a semlegesítő folyamatok célja
6. a betoldó folyamatok eszköze (amit a folyamat beold)
7. a hasonító, törülő folyamatok elszenvedője

(Rice 2003)

itt csak

a 3. és 5. jelenséget vizsgáljuk

megoldatlan kérdések

a kívánalom

egy adott kategóriát a fenti kritériumok mindegyike azonos módon ítéljen meg

megoldatlan kérdések

a kívánalom

egy adott kategóriát a fenti kritériumok mindegyike azonos módon ítéljen meg, de ez sajnos sokszor nincs így

megoldatlan kérdések

a kívánalom

egy adott kategóriát a fenti kritériumok mindegyike azonos módon ítéljen meg, de ez sajnos sokszor nincs így

melyik a jelöletlenebb

megoldatlan kérdések

a kívánalom

egy adott kategóriát a fenti kritériumok mindegyike azonos módon ítéljen meg, de ez sajnos sokszor nincs így

melyik a jelöletlenebb

- ▶ képzési hely? koronális/veláris v. laringális

megoldatlan kérdések

a kívánalom

egy adott kategóriát a fenti kritériumok mindegyike azonos módon ítéljen meg, de ez sajnos sokszor nincs így

melyik a jelöletlenebb

- ▶ képzési hely? koronális/veláris v. laringális
- ▶ mássalhangzókapcsolat-fajta? orr-+zárhang v. ikerhang

megoldatlan kérdések

a kívánalom

egy adott kategóriát a fenti kritériumok mindegyike azonos módon ítéljen meg, de ez sajnos sokszor nincs így

melyik a jelöletlenebb

- ▶ képzési hely? koronális/veláris v. laringális
- ▶ mássalhangzókapcsolat-fajta? orr-+zárhang v. ikerhang
- ▶ szótagnyitány? egyelemű (*ta*) v. üres (*a*)

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai
(Maddieson (1984) alapján)

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai
(Maddieson (1984) alapján)

- ▶ zárhangok minimum három képzési helyen: 317/317 (=100%)

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai
(Maddieson (1984) alapján)

- ▶ zárhangok minimum három képzési helyen: 317/317 (=100%)
- ▶ zárhangok: koronális, veláris, labiális: 312/317 (=98,4%)

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai
(Maddieson (1984) alapján)

- ▶ zárhangok minimum három képzési helyen: 317/317 (=100%)
- ▶ zárhangok: koronális, veláris, labiális: 312/317 (=98,4%)

az öt renitens

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai
(Maddieson (1984) alapján)

- ▶ zárhangok minimum három képzési helyen: 317/317 (=100%)
- ▶ zárhangok: koronális, veláris, labiális: 312/317 (=98,4%)

az öt renitens

- ▶ havai: p k ?

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai
(Maddieson (1984) alapján)

- ▶ zárhangok minimum három képzési helyen: 317/317 (=100%)
- ▶ zárhangok: koronális, veláris, labiális: 312/317 (=98,4%)

az öt renitens

- ▶ havaii: p k ʔ
- ▶ kirgiz: p t q

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai (Maddieson (1984) alapján)

- ▶ zárhangok minimum három képzési helyen: 317/317 (=100%)
- ▶ zárhangok: koronális, veláris, labiális: 312/317 (=98,4%)

az öt renitens

- ▶ havaii: p k ?
- ▶ kirgiz: p t q
- ▶ vicsita: t k k^w ?

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai (Maddieson (1984) alapján)

- ▶ zárhangok minimum három képzési helyen: 317/317 (=100%)
- ▶ zárhangok: koronális, veláris, labiális: 312/317 (=98,4%)

az öt renitens

- ▶ havaii: p k ʔ
- ▶ kirgiz: p t q
- ▶ vicsita: t k k^w ʔ
- ▶ aleut: t k q

képzési helyek

Rebrus—Trón (2004) (=R&T) adatai (Maddieson (1984) alapján)

- ▶ zárhangok minimum három képzési helyen: 317/317 (=100%)
- ▶ zárhangok: koronális, veláris, labiális: 312/317 (=98,4%)

az öt renitens

- ▶ havaii: p k ʔ
- ▶ kirgiz: p t q
- ▶ vicsita: t k k^w ʔ
- ▶ aleut: t k q
- ▶ hupa: t c q ʔ

tipológia

zárhangok képzési helyei az UPSID adatbázisban

?	t/d	k/g	p/b	EGYÉB	PÉLDA
←	*	→	→		havaii
←	←	*	→	→	kirgiz
←	←	←	*	→	vicsita
←	←	←	*	→	aleut
←	←	*	*	→	hupa
~	←	←	←	~	a többi 312

* = elvárt, de hiányzó képzési hely

~ = mindegy

tipológia

zárhangok képzési helyei a „kanonikus” helyek egyesítésével

?	t/d/k/g/p/b	EGYÉB	PÉLDA
←	→		havaii
	←	→	kirgiz
←		→	vicsita
	←	→	aleut
←		→	hupa
~	←	~	a többi 312

általánosító elvek

R&T 1

egy nyelv hangkészlete folyamatos bármely komplexitási skálán

általánosító elvek

R&T 1

egy nyelv hangkészlete folyamatos bármely komplexitási skálán

R&T 2

egy nyelv hangkészletét egyértelműen meghatározzák az összes komplexitási skálán található legkisebb és legnagyobb komplexitású hangjai

általánosító elvek

R&T 1

egy nyelv hangkészlete folyamatos bármely komplexitási skálán

R&T 2

egy nyelv hangkészletét egyértelműen meghatározzák az összes komplexitási skálán található legkisebb és legnagyobb komplexitású hangjai

R&T 2' (vágó)

egy nyelv hangkészletét egyértelműen meghatározzák az összes komplexitási skálán található legnagyobb komplexitású hangjai

általánosító elvek

R&T 1

egy nyelv hangkészlete folyamatos bármely komplexitási skálán

R&T 2

egy nyelv hangkészletét egyértelműen meghatározzák az összes komplexitási skálán található legkisebb és legnagyobb komplexitású hangjai

R&T 2' (vágó)

egy nyelv hangkészletét egyértelműen meghatározzák az összes komplexitási skálán található legnagyobb komplexitású hangjai
ez egyenértékű a következőményláncok alapelvével:
nagyobb komplexitású kategória \supset kisebb komplexitású kategória

ellentmondás

gyengülési pályák

$k^w \supset k \supset ?$

$c \supset t \supset ?$

ellentmondás

gyengülési pályák

$$k^w \supset k \supset ?$$

$$c \supset t \supset ?$$

következményláncok

$$c/q/k^w \supset p/t/k$$

ellentmondás

gyengülési pályák

$$k^w \supset k \supset ?$$

$$c \supset t \supset ?$$

következményláncok

$$c/q/k^w \supset p/t/k,$$

$$\text{de } p/t/k \not\supset ?$$

ellentmondás

gyengülési pályák

 $k^w \supset k \supset ?$ $c \supset t \supset ?$

következményláncok

 $c/q/k^w \supset p/t/k,$ $\text{de } p/t/k \not\supset ?,$ $\text{sőt } ? \supset p/t/k$

ellentmondás

gyengülési pályák

$k^w \supset k \supset ?$

$c \supset t \supset ?$

következményláncok

$c/q/k^w \supset p/t/k,$

de $p/t/k \not\supset ?,$

sőt $? \supset p/t/k$

miért

nincsen minden nyelvben fonémikus hangszalag-zárhang?

mássalhangzókapcsolat-típusok

helyzet szerint

CC: $V\text{—}\#, \#\text{—}V \supset V\text{—}V$ (ha szószélen van, magánhangzók között is van)

mássalhangzókapcsolat-típusok

helyzet szerint

CC: $V\text{—}\#, \#\text{—}V \supset V\text{—}V$ (ha szószélen van, magánhangzók között is van)

zengősség szerint

emelkedő zengősségű \supset ereszkedő zengősségű (mert elágazó nyitány \supset elágazó rím, Kaye—Lowenstamm 1981 : 291)

mássalhangzókapcsolat-típusok

helyzet szerint

CC: $V\text{—}\#, \#\text{—}V \supset V\text{—}V$ (ha szószélen van, magánhangzók között is van)

zengősség szerint

emelkedő zengősségű \supset ereszkedő zengősségű (mert elágazó nyitány \supset elágazó rím, Kaye—Lowenstamm 1981 : 291)

zárótag szerint

bármi más \supset zárhang (itt csak ezt vizsgáljuk)

zárhang-zárótagú mássalhangzó-kapcsolatok (R&T)

Prince nyelvek

csak azonszervi orr-+zárhang és ikerhang (déli pajute, japán; Prince 1984 : 243)

zárhang-zárótagú mássalhangzó-kapcsolatok (R&T)

Prince nyelvek

csak azonszervi orr-+zárhang és ikerhang (déli pajute, japán; Prince 1984 : 243)

egyéb kapcsolattípus-korlátozások

zárhang-zárótagú mássalhangzó-kapcsolatok (R&T)

Prince nyelvek

csak azonszervi orr-+zárhang és ikerhang (déli pajute, japán; Prince 1984 : 243)

egyéb kapcsolattípus-korlátozások

- ▶ csak azonszervi orr-+zárhang (manam)

zárhang-zárótagú mássalhangzó-kapcsolatok (R&T)

Prince nyelvek

csak azonszervi orr-+zárhang és ikerhang (déli pajute, japán; Prince 1984 : 243)

egyéb kapcsolattípus-korlátozások

- ▶ csak azonszervi orr-+zárhang (manam)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és rés-+zárhang (keleti odzsibva)

zárhang-zárótagú mássalhangzó-kapcsolatok (R&T)

Prince nyelvek

csak azonszervi orr-+zárhang és ikerhang (déli pajute, japán; Prince 1984 : 243)

egyéb kapcsolattípus-korlátozások

- ▶ csak azonszervi orr-+zárhang (manam)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és rés-+zárhang (keleti odzsibva)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és folyékon-+zárhang (djola fonyi)

zárhang-zárótagú mássalhangzó-kapcsolatok (R&T)

Prince nyelvek

csak azonszervi orr-+zárhang és ikerhang (déli pajute, japán; Prince 1984 : 243)

egyéb kapcsolattípus-korlátozások

- ▶ csak azonszervi orr-+zárhang (manam)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és rés-+zárhang (keleti odzsibva)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és folyékon-+zárhang (djola fonyi)
- ▶ az összes eddigi és ikerhang (olasz)

zárhang-zárótagú mássalhangzó-kapcsolatok (R&T)

Prince nyelvek

csak azonszervi orr-+zárhang és ikerhang (déli pajute, japán; Prince 1984 : 243)

egyéb kapcsolattípus-korlátozások

- ▶ csak azonszervi orr-+zárhang (manam)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és rés-+zárhang (keleti odzsibva)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és folyékon-+zárhang (djola fonyi)
- ▶ az összes eddigi és ikerhang (olasz)
- ▶ nem azonszervi is, de ikerhang nem (spanyol)

zárhang-zárótagú mássalhangzó-kapcsolatok (R&T)

Prince nyelvek

csak azonszervi orr-+zárhang és ikerhang (déli pajute, japán; Prince 1984 : 243)

egyéb kapcsolattípus-korlátozások

- ▶ csak azonszervi orr-+zárhang (manam)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és rés-+zárhang (keleti odzsibva)
- ▶ azonszervi orr-+zárhang és folyékon-+zárhang (djola fonyi)
- ▶ az összes eddigi és ikerhang (olasz)
- ▶ nem azonszervi is, de ikerhang nem (spanyol)
- ▶ minden eddigi (magyar)

tipológia

zárhang-zárótagú mássalhangzókapcsolat-típusok

tt	nt	lt/rt	st	pt	példa
←	→				Prince nyelvek
	←				manam
	←	*	→		keleti odzsibva
	←	→			djola fonyi
←			→		olasz
	←			→	spanyol
←				→	magyar

tipológia

zárhang-zárótagú mássalhangzókapcsolat-típusok

tt	nt	lt/rt	st	pt	példa
←	→				Prince nyelvek
	←				manam
	←	*	→		keleti odzsibva
	←	→			djola fonyi
←			→		olasz
	←			→	spanyol
←				→	magyar

miért

nincsenek minden nyelvben, ahol vannak mássalhangzó-kapcsolatok, ikerhangok?

az alap (azaz jelöletlen) szótagtípus: CV

érvek

az alap (azaz jelöletlen) szótagtípus: CV

érvek

- ▶ minden nyelvben előfordul

az alap (azaz jelöletlen) szótagtípus: CV

érvek

- ▶ minden nyelvben előfordul
- ▶ van nyelv, amelyikben csak ez fordul elő (pl. hua; Blevins 1995 : 219)

az alap (azaz jelöletlen) szótagtípus: CV

érvek

- ▶ minden nyelvben előfordul
- ▶ van nyelv, amelyikben csak ez fordul elő (pl. hua; Blevins 1995 : 219)

probléma

CVCCC \supset CVCC \supset CVC \supset CV: azaz minél több elemű a szótagzárlat, annál jelöltebb, **de** CCCV \supset CCV \supset CV $\not\supset$ V

tipológia

szótag-típusok

V	CV	CCV	példa
	←→		hua, klamath
←→	←→		kajuvava, finn
	←→	→	dakota, arabela
←→		→	angol, olasz

tipológia

szótag-típusok

V	CV	CCV	példa
	←→		hua, klamath
←→	←→		kajuvava, finn
	←→	←→	dakota, arabela
←→		←→	angol, olasz

miért

nincsen minden nyelvben nyitánytalan szótag?

szótagösszetevő-jelöltség

Kaye—Lowenstamm 1981 : 292

nyitó	rím	jelöltség
C	V	0
\emptyset	\emptyset	1
CC	VC	2
CCC	VCC	3
$C_1 \dots C_n$	$VC_1 \dots C_{n-1}$	n

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

- ▶ teljes zár (nem-folyamatos)

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

- ▶ teljes zár (nem-folyamatos)
- ▶ az orrüreg zárása (nem-nazális)

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

- ▶ teljes zár (nem-folyamatos)
- ▶ az orrüreg zárása (nem-nazális)
- ▶ nyelvizmok feszítése, hangszalagok lazítása (fortis)

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

- ▶ teljes zár (nem-folyamatos)
- ▶ az orrüreg zárása (nem-nazális)
- ▶ nyelvizmok feszítése, hangszalagok lazítása (fortis)
- ▶ nyelvhat részvétele (dorzális)

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

- ▶ teljes zár (nem-folyamatos)
- ▶ az orrüreg zárása (nem-nazális)
- ▶ nyelvizmok feszítése, hangszalagok lazítása (fortis)
- ▶ nyelvhát részvétele (dorzális)

nyelvenként változóak, minthogy a hang-szembenállások is ilyenek

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

- ▶ teljes zár (nem-folyamatos)
- ▶ az orrüreg zárása (nem-nazális)
- ▶ nyelvizmok feszítése, hangszalagok lazítása (fortis)
- ▶ nyelvhát részvétele (dorzális)

nyelvenként változóak, minthogy a hang-szembenállások is ilyenek

egy jegy elvonása

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

- ▶ teljes zár (nem-folyamatos)
- ▶ az orrüreg zárása (nem-nazális)
- ▶ nyelvizmok feszítése, hangszalagok lazítása (fortis)
- ▶ nyelvhát részvétele (dorzális)

nyelvenként változóak, minthogy a hang-szembenállások is ilyenek

egy jegy elvonása

- ▶ lehetlenné tesz egy szembenállást

Trubeckoj

jel = fonológiai megkülönböztető jegy

a *k* jegyei:

- ▶ teljes zár (nem-folyamatos)
- ▶ az orrüreg zárása (nem-nazális)
- ▶ nyelvizmok feszítése, hangszalagok lazítása (fortis)
- ▶ nyelvhát részvétele (dorzális)

nyelvenként változóak, minthogy a hang-szembenállások is ilyenek

egy jegy elvonása

- ▶ lehetlenné tesz egy szembenállást
- ▶ eggyel csökkenti a jelöltséget

egyszerűbb = jelöletlenebb?

tehát

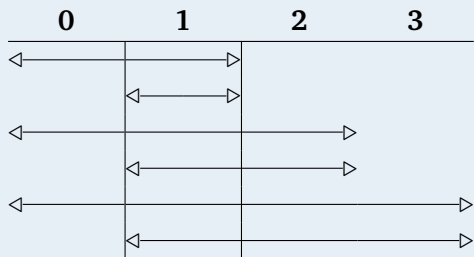
kevesebb jegy = egyszerűbb hang ? jelöletlenebb hang

egyszerűbb = jelöletlenebb?

tehát

kevesebb jegy = egyszerűbb hang ? jelöletlenebb hang

tipológia



egyszerűbb \approx jelöletlenebb

az egyszerűbb *majdnem mindig* jelöletlenebb, de a kategóriák legegyszerűbb tagja (a 0 elemű) jelöltebb a második legegyszerűbbnél (az 1 eleműnél)

a szótagösszetevők összetettsége

triviális

nyitó	rím	összetettség
\emptyset	\emptyset	0
C	V	1
CC	VC	2
CCC	VCC	3
$C_1 \dots C_n$	$VC_1 \dots C_{n-1}$	n

a szótagösszetevők összetettsége

triviális

nyitány	rím	összetettség
\emptyset	\emptyset	0
C	V	1
CC	VC	2
CCC	VCC	3
$C_1 \dots C_n$	$VC_1 \dots C_{n-1}$	n

érv a kóda mint szótagösszetevő ellen

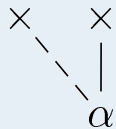
a kóda lenne az egyetlen szótagösszetevő, amely esetében a legegyszerűbb fajta ($CV\emptyset$) egyben a legjelöletlenebb is

a mássalhangzó-kapcsolatok összetettsége

a mássalhangzó-kapcsolatok összetettsége

a mássalhangzó-kapcsolatok összetettsége

ikerhang (pl. pp)



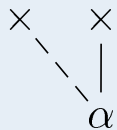
a mássalhangzó-kapcsolatok összetettsége

ikerhang (pl. pp)

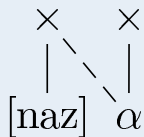


a mássalhangzó-kapcsolatok összetettsége

ikerhang (pl. pp)

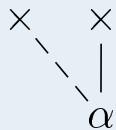


azonszervi orr-+zárhang kapcs. (pl. mp)

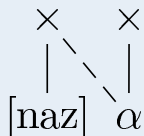


a mássalhangzó-kapcsolatok összetettsége

ikerhang (pl. pp)



azonszervi orr-+zárhang kapcs. (pl. mp)



összetettség

a kapcsolat első tagja által önállóan jogosított jegyek száma

a képzési helyek összetettsége

hangszalag-hangok

nincs képzési helyük (pl. Lass 1984 : 179)

a képzési helyek összetettsége

hangszalag-hangok

nincs képzési helyük (pl. Lass 1984 : 179)

„kanonikus” helyű hangok

egy helyelemük van: egymás helyére ritkán gyengülnek, inkább hangszalag-zárhanggá (képzési hely nélkülivé) válnak

a képzési helyek összetettsége

hangszalag-hangok

nincs képzési helyük (pl. Lass 1984 : 179)

„kanonikus” helyű hangok

egy helyelemük van: egymás helyére ritkán gyengülnek, inkább hangszalag-zárhanggá (képzési hely nélkülivé) válnak

még összetettebb helyű hangok

több helyelemük van, egy helyeleművé (= kanonikussá) gyengülnek:
latin $co[k^w]o \sim co[k]tus$ 'főzők' \sim 'főtt', latin $[k^w]in[k^w]e \sim$ görög *penta* 'öt'

hivatkozások

- Blevins, Juliette 1995. The syllable in phonological theory. In: John A. Goldsmith (szerk.), *The handbook of phonological theory*. Blackwell, Cambridge, Mass. & Oxford. 245—306.
- Hume, Elizabeth 2003. Language specific markedness: The case of place of articulation. *Studies in Phonetics, Phonology and Morphology* 9 : 295—310.
- Kaye, Jonathan—Jean Lowenstamm 1981. Syllable structure and markedness theory. In: Adriana Belletti—Luciana Brandi—Luigi Rizzi (szerk.), *Theory of markedness in Generative Grammar*. Scuola Normale Superiore, Pisa. 287—315.
- Lass, Roger 1984. *Phonology. An introduction to basic concepts*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Maddieson, Ian 1984. *Patterns of sounds*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Prince, Alan S. 1984. Phonology with tiers. In: Mark Aronoff—Richard T. Oehrle (szerk.), *Language sound structure: Studies in phonology presented to Morris Halle by his teacher and students*. MIT Press, Cambridge MA & London. 234—244.
- Rebrus Péter—Trón Viktor 2004. Fonetikai motiváció a fonológiai mintázatokban. In: Hunyadi László (szerk.), *Kísérleti fonetika laboratóriumi gyakorlatban*. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen. 139—164.
- Rice, Keren 2003. Featural markedness in phonology: Variation. In: Lisa Cheng—Rint Sybesma (szerk.), *The second Glot International state-of-the-article book, The latest in linguistics*. Mouton de Gruyter, Berlin & New York. 389—429.